עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

ואמר רבי אבהו *אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא °בקש שלום ורדפהו" וכתיב התם °רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד": כהפרת נדרים כרבי נתן דתניא *רבי נתן אומר *הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן: יתרחק משלשה דברים מן המיאונין דלמא גדלה ומיחרטא בה, מן הפקדונות בבר מתא דבייתיה כי בייתיה דמי, מן הערבונות בערבי שלציון דא"ר יצחק מאי דכתיב °רע ירוע כי ערב זר" רעה אחר רעה תבא: למקבלי גרים, ולערבי שלציון, ולתוקע עצמו לדבר הלכה: מקבלי גרים כר' חלבו דאמר ר' חלבו *קשים גרים לישראל כספחת בעור, ערבי שלציון דעבדי שלוף דוץ תוקע עצמו לדבר הלכה דתניא רבי יוסי אומר כל האומר אין לו תורה אין לו תורה פשיטא! אלא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו, מאי טעמא! אמר רב פפא אמר קרא *°ולמדתם ועשיתם כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה כל שאינו בעשיה אינו בלמידה ואיבעית אימא לעולם כדאמריתו מעיקרא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה לא צריכא דקא מגמר לאחריני ואזלי ועבדי, מהו דתימא אית ליה אגרא לדידיה קמ"ל ואיבעית אימא תוקע עצמו לדבר הלכה בדיינא דאתי דינא לקמיה וגמר הלכה ומדמי *מילתא למילתא ואית ליה רבה ולא אזיל משאיל, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעולם *יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו שנאמר °הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו' מפחד בלילות" מפחד של גיהנם שדומה ללילה: ר"ג אומר אם מיאנה וכו': בעא מיניה רבי אלעזר מרב מאי טעמא דר"ג משום דקסבר קידושי קטנה מיתלא תלו וכי גדלה גדלי בהדה אע"ג דלא בעל או דלמא משום דקסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה אי בעל אין, אי לא בעל לא! אמר ליה היינו טעמא דר"ג משום דקסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה אי בעל אין אי לא בעל לא אמר רב ששת אמינא *כי נים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא המקדש את הקטנה קידושיה תלויין מאי תלויין לאו כי גדלה גדלי בהדה ואע"ג דלא בעל! אמר ליה רבין בריה דרב נחמן הא מילתא דקטנה מיתלא תליא וקיימא: אי בעל אין, אי לא בעל לא, דאמרה: הוא עדיף מינאי ואנא עדיפנא מיניה, וסבר רב אי בעל אין, אי לא בעל, לא והא *איתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכה גט משני ושמואל אמר צריכה גט משני מאי

כתובות עג.

תורה אור

ומ"ר אבהו. במסכת קידושין: אתיא רדיפה רדיפה. תשלום שכר גדול להבאת שלום שאוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כגמילות חסדים דכתיב בהו "ימצא חיים צדקה" בעולם הבא "וכבוד" בעולם הזה: כאילו בנה במה. בשעת איסור הבמות דחוטא הוא דכתיב (דברים כג) וכי תחדל לנדור וגו' הא לא תחדל יהיה בך חטא: כאילו הקריב קרבן. שעבר עליו שתי עבירות אלא יעך אלא חכם ויתירנו כדי שלא יהא רגיל בכך: בבר מתא. לא יקבל פקדון מבן עירו: דבייתיה כי בייתיה דמי. שרגיל אצלו ויטול את שלו ויחזור ויתבענו: שלציון. שם מקום שמניחין הלוה ותופסין הערב לישא אחרינא שלציון קוראין שם הערבון על שם נוטריקון שלוף דוץ (א) שולף עצמו מן הלוה ותוקע עצמו על הערב: דוץ. לשון תיקוע כדאמר דצה שלפה (שבת דף כ:): רע ירוע. רעה אחר רעה: כי ערב זר. המערב זרים גרים בישראל, והנכנס בערבון נמי משמע: ולתוקע עצמו. שיפא דקרא "ושונא תוקעים בוטח" וכולה מפרש לה: תוקע עצמו לדבר הלכה. שאומר הריני שונה ואיני מקיים ואקבל שכר למוד: קשים גרים. שאין בקיאין בדקדוקי מצות ולמדין ישראל ממעשיהן: כספחת. לישנא דקרא נקט ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב (ישעיה יד): אין לו תורה. אינו עוסק בתורה: אין לו תורה. אין מקבל שכר למוד: אלא תורה. (ב) ואין מקיים: אפילו תורה. אפי' שכר לימוד אין לו: ואיבעית אימא. כדמעיקרא אין לו אלא תורה ודקאמרת האי נמי פשיטא לא צריכא כו': אית ליה אגרא. דעסקיה: וגמר הלכה. יודע הלכה (ג) שאין דומה לדין הבא לפניו כל כך ומדמי מילתא למילתא ולא משאיל לרביה והיינו תוקע שסומך ונשען על ההלכה שהוא יודע: גבורים. דיינים: שלשלמה. שהשלום שלו: מטתו. בית המקדש ששם לשכת הגזית: מאי טעמא דר' גמליאל. דאמר כשתגדיל זו תצא (ד) זו בולא כלום: גדלי בהדה ואע"ג דלא בעל. דניקדשה השתא מ"מ משגדלה תפסי קידושי מעיקרא ואיגלי מילתא למפרע דזיקה דהך לא כלום הוא: או דלמא. קידושין קמאי לא כלום נינהו ומשום קידושין דבעילה, משגדלה נפקא הך יבמה ואע"ג דזיקה קדמת לקידושין קסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה דאתי קידושי ומבטלי לזיקה: מיתלא תלי, כל ימי קטנות ספק יבעול משתגדיל ותהיה אשתו ספק לא יבעול ולא סמכה דעתה: דאמרה איהו עדיף מינאי. ויוציאני בגט בעל כרחי: ואנא עדיפנא מיניה. וכל זמן שהרגה אלא במיאון על כרחו: מאי

אתיא רדיפה רדיפה. אבל מדכתיב לעיל מי האיש החפץ חיים וגו' לא מצי דייק דדלמא קאי אכולא פרשתא נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב וגו' דהיינו כל התורה כולה אי נמי (ה) הכא כתיב צדקה חיים וכבוד דלא הוה *נפקא לן מההוא קרא כפ"ק דקידושין (דף מ.) דאדם אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא: הנודר כאילו בנה במה. י"מ דנפקא לן חדלה חדלה כתיב הכא וכי תחדל לנדור וכתיב התם חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב ואמר בפ"ק דברכות (דף יד. ושם) אל תקרי במה אלא במה וג"ש דחדלה דרים בפרק ד' נדרים (דף כב.) אמר שמואל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע אמר ר' אבהו מאי קראה כתיב הכא וכי תחדל לנדור וכתיב התם שם רשעים חדלו רוגז: רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים. אמר ר"י דהיינו היכא שמשיאין אותן להתגייר או שמקבלין אותן מיד אבל אם הן מתאמצין להתגייר יש לנו לקבלם שהרי מצינו שנענשו אברהם יצחק ויעקב שלא קבלו לתמנע שבאתה להתגייר והלכה והיתה פלגש לאליפז בן עשו ונפק מינה עמלק דצעריניהו לישראל כדאמרינן בהגדת חלק (סנהדרין צט:) וגם יהושע קבל רחב הזונה *ונעמה ורות המואביה וברים פרק במה מדליקין (שבת לא.) שגייר הלל אותו שאמר גיירני על מנת שתשימני כ"ג ואותו דעל מנת שתלמדני כל התורה כולה ואע"פ שלא היו מתאמצין להתגייר יודע היה הלל בהן שסופם להיות גרים גמורים כמו שעשה לבסוף: מהו דתימא אית ליה אגרא. תימה דאמרי' בפרק בתרא דיומא (דף פז.) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו ומפרש טעמא התם שלא יאמרו הרב בגיהנם ותלמידו בגן עדן ועוד קשה לר"י הא' אחר דר"מ למד לפניו ואפ"ה יצא לתרבות רעה ושמא היכא שהוא רע מתחלה קודם שמלמד אחרים התם לא שייך האי טעמא אבל היכא שהיה טוב מתחלה או ודאי אין חטא בא על ידו ואחר מתחלתו היה רע כדאמר בחגיגה (דף טו:) שכלי זמר לא פסק מתוך ביתו וגם ספרי מינין היו נושרים מחיקו: ששים גבורים סביב לה. פירש בקונטרס [הכא] ובסנהדרין (דף ז.) דאלשכת הגזית קאי וקשה דה"ל למימר ע' או ע"א אלא י"ל דאששים ריבוא ישראל קאי: אחוזי חרב. משמע ליה מזויינין בדין כדדרשינן בסנהדרין (דף ט.) מויתגור דוד חרבו שדנו לנבל בסנהדרין ואע"ג דבתורה כתיב חגור חרבך על ירך גבור (תהלים מה): וכי גדלה גדלי בהדה ואע"ג דלא בעל. ואפי' סבירא לן מקדש אחות יבמה לא נפטרה יבמה מ"מ היכא שהקידושין היו באים ממילא נפטרה יבמה מעלמה: הוא עדיף מינאי. פירוש שיכול להוציאני בגט בעל כרחי ואנא עדיפנא מיניה שאוכל למאן בו כל זמן שלא בעל והיינו דוקא מן התורה יכולה למאן אבל מדרבנן אין יכולה משהביאה ב' שערות דתנן בפ' בא סימן (נדה נב.) עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות והיינו אפילו לא בעל דבבעל לא הוה פליג רבי יהודה עד שירבה השחור על הלבן כדאמר התם בגמרא דמודי רבי יהודה בבעל:

קסבר

הגהות הב"ח

תוס' רד מקמאי